

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

SUPREME PATRIARCH
CATHOLICOS
OF ALL ARMENIANS

ՄԱՅՐ ԱԹՈՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

MOTHER SEE OF HOLY ETCHMIADZIN

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ,
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՍՕՔՆ ԱԶԳԻՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ,
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄԲԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՍԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅՈՑ
ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՄԱՂԻՄԱՅ ԵՒ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍՈՅ,
ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ԿԱՐԴԱՊԵՏԱՅ, ՔԱՅԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՅ,
ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵՒ
ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ԵՒ ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՄԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

«Զի ինձ կեանք Քրիստոս է»

(Փիլ. Ա 21):

Սիրելի բարեպաշտ ժողովուրդ:

Հայոց հաւատի վեճ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, որ ունենք պարզ և մեզ
երկնային ամենաբարձր շնորհով և օրհնութեամբ, գոհութեան աղօթք ու
փառաբանութիւն ենք մատուցում Բարերար Աստծուն այսօր, երբ 90-ամեայ
յիշատակութեան առջև Հայոց Սեօ Եղեռնի, ի Հայաստան և ի Ափիւռս վերածնունդ
ժողովրդով համարձակածայն կարող ենք կրկնել առաքելի խօսքը. «Զի ինձ կեանք
Քրիստոս է»:

Արդարև, Քեզ ապաւինողը ամօթով չմնաց, Տէր, քանզի Դու ես Յարուցեալ, և Քո
խօսքը՝ կենդանի ու կենդանարար ու յաւիտենական: Քեզ գիտենք իբրև
ճշմարտութիւն, սէր և ողորմութիւն՝ Արարիչ ու Ամենախնամ, Ողորմած ու Փրկագործ:
Քեզ գիտենք իբրև Ամօթիչ ու Առաջնորդող պահապան գօրութիւն: Մեր հայրերից
այսպէս ուսանեցինք՝ փառաւորելով Քեզ՝ Միածին Որդւոյ, Հօրը և Սուրբ Հոգւոյն:

Քրիստոսի հետ յարութեան յոյսով, մահուան դէմ կեանքի յաղթութեան
հաւատով ապրեց ու ստեղծեց մեր ժողովուրդը: Դարերի մէջ բազում աւերներ ու
հողմեր տեսաւ, բազմիցս գերեզման իջաւ, բայց Քրիստոսին յուսացեալ՝ հաւատաց իր
հոգւոյ լոյսին, իր փրկութեանն ու վերածննդին: Միշտ հաւատաց և իր պատմութեամբ
ու իր թողած ժառանգութեամբ վկայեց, որ յարուցեալ է Քրիստոս, և յարուցեալ է
Քրիստոսին հաւատացողը: Այս հաւատով վերապրեցինք մեր պատմութեան
ամենամեծ ողբերգութիւնը՝ մեր ժողովրդի ցեղասպանութիւնը Օսմանեան
Թուրքիայում:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի թոհ ու բոհի մէջ երիտթուրքական
իշխանութիւնները ժամանակը պատեհ նկատեցին՝ աւարտին հասցնելու հայութեան
բնաջնջման բուրքական պետութեան որդեգրած քաղաքականութիւնը և ընդմիշտ
լուծելու հայկական հարցը: Արևմտեան Հայաստանում՝ մեր Հայրենիքի մեծագոյն
հատուածի վրայ և կայսրութեան հայաշատ այլ բնակավայրերում իրականացուեցին
անգէն հայ բնակչութեան կազմակերպուած ջարդեր: Մեր ժողովուրդը մահուան էր
դատաւարտուել միայն հայ և քրիստոնեայ լինելու համար, քանզի հայ մնալ ու

քրիստոնեայ, նշանակում էր շարունակել լինել բնիկ ու տոհմիկ ժողովուրդը Հայաստան երկրի:

1915 թուականին աւերն էր թագաւորում, սարսափն ու մահը՝ հայոց բնակավայրերում: Փլուում էր տունը հայի գլխին. այրուում էր հողը իր մշակի ոտքի տակ, ակօսը գերեզման էր դառնում, եկեղեցին՝ անբարբառ յուշարձան: Եփրատի ափերից մինչև Արաքսի հովիտներ, Սև ծովից մինչև Միջերկրական՝ ձորերը լցուեցին հայ մարդկանց դիակներով, գետերը՝ արիւնով: Թալանուած ու տանջահար անգէմ ժողովուրդը՝ կին, մանուկ ու ծեր քուեցին անջուր անապատ, և նրանց վերջին աղօթքի ունկնդիրը եղաւ տօթակէզ քամին: Անլուր ջարդերին զոհ գնաց մէկ ու կէս միլիոն հայութիւն, որը հողագործ էր, արհեստաւոր, կառուցող շինարար, վաճառական, բժիշկ ու գիտնական:

20-րդ լուսաւորեալ դարը եղեռնով սկսուեց մեր ժողովրդի համար, որ նոր ժամանակներում յոյս ուներ գտնել անծի ապահովութիւն, մարդկային իրաւունքի պաշտպանութիւն և խաղաղ կեանք: Այս էր Հայկական հարցի բովանդակութիւնը: Սահմանադրական իրաւունքներից խօսող երիտթուրքական իշխանութիւնները ամեն բան հաշուարկել էին՝ չկայ ժողովուրդ, չկայ Հայկական հարց, չկայ ժառանգորդ. չկայ պահանջատէր: Չարահնար ծրագրի հեղինակները վստահ էին, որ իսպառ պիտի բնաջնջուի հայութիւնը, երկրէ-երկիր ցրուելով՝ անյիշատակ ու անհետ պիտի վերանայ պատմութեան ասպարէզից: Ամեն բան հաշուարկել էին, բայց ոչ՝ Աստուծոյ նախախնամութիւնը և Աստծուն յուսացեալ ժողովրդի ապրելու և արարելու կամքն ու զօրութիւնը:

Նոյն ջարդարարների արշաւանքներին դիմակայելով՝ ընդդէմ մահու խիզախումով հերոսացած՝ փրկուեց Արևելեան Հայաստանի փոքրիկ հողակտորը, որի վրայ հաստատուեց հայոց նոր պետականութիւնը: Մեր ազատ երկրի դրօշի ներքոյ Ծիծեռնակաբերդի բարձունքում Արարատահայեաց վեր է յառնել Մեծ եղեռնի յուշակոթողը, որտեղ լուսեղէն զօրաց գնդերով հոգիներն են երկրի վրայ մեր հողը սրբացրած և երկնքում Աստուած փառաբանող մեր նահատակների և որտեղ ծեռք-ծեռքի, սիրտ-սրտի միասին է ազգս հայոց: Յաւերժատես այս բարձունքին մեր ցաւն ու արդար ցասումը զօրութիւն դարձաւ և ծնունդ առաւ Արցախեան յաղթանակող ոգին:

Փառք քեզ, ժողովուրդ սիրելի, որ չերկնչեցիր մահուան քրքիջից: Խաչդ ուսած անցար Գողգոթայի ճանապարհներով և յարութիւն առար յաղթանակած:

Փառք քեզ, ժողովուրդ սիրելի, որ վերքը սրտիդ բնաւեր տունդ վերստին կառուցեցիր Հայրենիքիցդ հեռու և մօտիկ բազում երկրներում և շարունակեցիր հայ մնալ ու քրիստոնեայ: Արարող հանճարով շարունակեցիր հաց ստեղծել, կառուցել, գիտութեան ու մշակոյթի բարձունքների հասնել և այսպէս ճանաչուած ապրել:

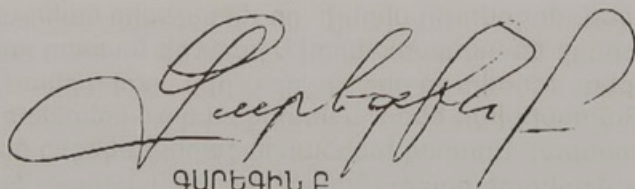
Երիցս փառք քեզ, ժողովուրդ սիրեցեալ, «Չի ինձ կեանք Քրիստոս է» հաւատով քայլեցիր դէպի քո կեանքի նոր այգաբացը, և յուսացիր իրաւունքի ու արդարութեան դարի նոր առաւօտը ու այս ճանապարհին մնացիր կանգուն ու աւրի:

Չենք մոռացել ու չենք կարող մոռանալ Հայոց Ցեղասպանութիւնը, մեր պատմութեան այս մեծագոյն ողբերգութիւնը: Չենք մոռացել ու չենք կարող մոռանալ աւերակուած խնկաբոյր երկիրը մեր, հայրենական սրբութիւններն ու բազմադարեայ յիշատակները: Մեզ հետ են մեր բիւրաւոր նահատակները՝ յայտնի ու անյայտ անուններով: Նրանց յիշատակի առջև միասին ենք միշտ: Մեզ հետ են ի պաշտպանութիւն մեր ժողովրդի բողոքի ազնիւ ձայն բարձրացրած մեծ մարդասէրները, որոնց շուրթերից մարդկութեան խիղճն էր խօսում եղեռնի մահասփիւռ օրերին: Մեզ հետ են այն ժողովուրդները, ովքեր մարդասիրաբար ապաստան տուեցին ջարդերից փրկուած բեկորներին հայութեան:

Անցել են ժամանակները, երբ մեր հայրերը չէին կարող ոգեկոչել յիշատակը մարտիրոսացած հայորդիների, երբ միայնակ էին ազգային ողբերգության ու վշտի մեջ: Այսօր շատ ազգեր ու պետություններ ծանաչում են մեր ժողովրդի հանդեպ գործուած ոճիրը՝ իբրև յանցանք մարդկութեան ու մարդկայնութեան դէմ: 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանութիւնը պիտի ծանաչուի ու դատապարտուի ողջ աշխարհի ու նաև Թուրքիայի կողմից, այն համոզումով, որ բռնութիւններն ու սպանութիւնները չեն կարող առաջնորդել մարդկութեան ծանապարհը: Խաղաղութիւնն ու ազատ կեանքը, եղբայրութիւնը մարդկանց ու ազգերի միջև, արդարև, երազն է բոլոր ժողովուրդների:

Մեծ եղեռնի 90-ամեայ տարելիցի առիթով Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից Հայրապետական Մեր օրհնութիւնն ու ողջոյնն ենք բերում աշխարհասփիւռ սիրեցեալ մեր ժողովրդին: Չեռք-ծեռքի ու սիրտ-սրտի միասին ենք յիշատակի առջև մեր անմեղ զոհերի, ովքեր իրենց աչքերը փակեցին մեր ժողովրդի վերածնութեան, մեր Հայրենիքի ազատութեան տեսիլքով: Հաւատարիմ լինենք նրանց տեսիլքին: Որտեղ էլ ապրենք, փոխանցենք մեր գաւակներին Արարատի պատկերը նուիրական, Լուսաւորչի Կանթեղն անմար և հայրենի մեր հողն ու երկինքը միաւորող Սուրբ Էջմիածնի խորհուրդը յաւերժական: Որտեղ էլ ապրենք, համակ նուիրումով տւր կանգնենք մեր ազգային իղծերին ու ծգտումներին: Պաշտպանենք Արցախի ազատութեան իրաւունքի, Հայոց Տեղասպանութեան ծանաչման մեր արդար դատը: Միասնական ուժերով կառուցենք նոր կեանքը Հայաստանի ու Արցախի և հայրենի հողից առած աւիւնով զօրացեալ ու ծաղկուն պահպանենք Հայ Սփիւռքը: Ապրենք «Զի ինձ կեանք Քրիստոս է» վստահութեամբ և հաւատով՝ որ Աստուած համախմբելու է մեզ Արարատի փեշերին: Տէրը կամեցաւ ազգիս յարութիւնը, որպէսզի յարատևի Աւետարանի լոյսով ու կեանքի սիրով աշխարհին բացուած հայի հոգին, և հայերէն աղօթքը շարունակի երկինք բարձրանալ՝ հայցելով աշխարհին խաղաղութիւն և ի մարդիկ հաճութիւն: Հաւատանք ի Քրիստոս սիրով զօրացեալ առաքինագործ հոգու շնորհներին մեր կեանքում և հայոց միացեալ ու պայծառ գալիքին:

«Հաստատուն կացէք, զտեղի կալջիք, պնդեալ զմէջս ձեր ճշմարտութեամբ, եւ զգեցեալ զգրահսն արդարութեան» (Եփես. 2 14):

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՍԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ Կոնդակս ի 3-ն Փետրուարի
յամի Տեառն 2005 և ի թուին Հայոց ՌՆԾԴ
ի տօնի Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն՝
հազար երեսուն և վեց վկայիցն
ի Մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի
ընդ համարաւ 285